

III RIIGIKOGU

5. istungjärk. **Protokoll nr. 143 (26).**

1928.

III Riigikogu koosolek 28. märtsil 1928
kell 10.

Kokku on tulnud 95 Riigikogu liiget.

Valitsuse looshis: Riigivanem **J. Tõnisson**, sõjaminister **N. Reek**, kohtuminister **T. Kalbus**, töö-hoolekandeminister **K. Soonberg**, siseminister **J. Hünerson**, välisminister **H. Rebane**, rahaminister **A. Teetsov**, haridusminister **A. Mõttus**, teedeminister **A. Kerem**, kaubandus-tööstusminister **J. Holberg**, põllutöominister **O. Köster**.

Päevakord:

1. Briti riigi kodanik **Claude Scudamore** Emery autasu seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

2. Haapsalu linna administratiiv-piirkonna laiendamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

3. Eesti vabariigi kulude ja tulude eelarve 1928./1929. aastaks — III lugemisel.

4. Põllumajandusliikude koolide õppejõudude tasude seadus — II lugemisel.

5. Lennuvarustuse muretsmise ja krediidi määramise seadus — II lugemisel.

Koosolekut juhatab esimees **K. Einbund**.

Sekretäri kohal sekretär **M. Juhkam**.

Koosolek algab kell 10.20 min.

Juhataja **K. Einbund**: Avan Riigikogu koosoleku. Päevakord on juhatause poolt määratud. 4. päevakorra-punkt — põllumajandusliikude koolide õppejõudude tasude seadus — II lugemisel — jääb päevakorrast välja sellepärast, et Riigikogu ei ole vastu võtnud otsust I ja II lugemise vahel kolmepäevalist vaheaega mitte pidada. 5. päevakorra-punkti kohta on mul teatada, et see ei ole II lugemisel, vaid tuleb rahaasjanduse komisjoni ettepanekuna I lugemisele.

1. Briti riigi kodanik **Claude Scudamore** Emery autasu seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja **O. Gustavson**.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

2. Haapsalu linna administratiiv-piirkonna laiendamise seadus — redaktsioon.

3. Eesti Vabariigi kulude ja tulude eelarve 1928./1929. aastaks — III lugemisel.

(Tekst III Rk. 5. istungj. pr. pr. lisades, vaata sisukord, ja 5. istungj. pr. nr. 142 (25), veerg 852, 871, 874—875.)

ja see teine osa tuleks paigutada eelarve lõppu, mitte lisade lõppu, sest kõik lisad ei hakka maksma 1. aprillist. Nii et tulevad teha ümberpaigutused, mis puht redaktsioonilised. Ma loen ette selles järjekorras, nagu on tehtud ümberpaigutused.

Pealkiri ja Riigikogu korralised kulud võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

(Riigivanema ja riigikantselei korralised kulud.)

J. Lattik (krst): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Stenogrammide järgi on rkl. Gustavson II lugemisel käesoleva eelarve-osa juures seletanud, et Vabariigi Valitsuse liikmed, nii endised kui ka nüüdsed, kes saanud Riigikogu liikme palga, on pidanud selle palga pärast rasket võitlust. Olla isegi niikaugele mindud, et on mõjutatud riigikontrolli, ja selles võitluses on rkl. Gustavson määranud algatuse õieti mulle. Mina olla esimesena riigikontrolli peale mõju avaldanud. Ma tõrjun kõik sarnased tuulestvõetud süüdistused tagasi ja teatan, et ma ei ole mingisugust võitlust pidanud palga pärast ei oma ega ka teiste Vabariigi Valitsuse liikmete jaoks rohkem, kui härra Gustavson, kui ta läheb Riigikogu kantseleisse oma komisjonide ja Riigikogu tööde tasu välja võtma. (Vahelhüüded pahemalt poolt.) Kogu kurbloomus kõige selle asja juures seisab selles,

Redaktsiooni komisjoni aruandja **O. Gustavson**.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

Eelarve-komisjoni aruandja **J. Laidoner**: Enne, kui III lugemisele üle minna, on minul au järgmist ette kanda. Eile võeti vastu rahaministri ettepanekul eelarve maksimahakkamise kohta klausel: „Käesolev eelarve hakkab maksma 1. aprillist 1928.“ Tuleks teha niisugune ümberpaigutus, et eelarve ise on I osa, tuleb ära märkida Rooma ühega, ja liisettepanek oleks teine osa

mida ka härra Gustavson eitada ei saa, vaid ise kinnitab, et kõik see on seadusepärane. Ei ole õiglane tulla ja hakata kallale tungima Vabariigi Valitsuse liikmetele sellepärast, et need seadusepärastelt palka võtavad. Kui tõepoolest kogu seda asja selleks tarvis oli, et materjali saada „Rahva Sõna“ joonealusele, siis peab ütleva, et see joonealune oleks võinud olla paremini kirjutatud ja aine paremini valitud. Selleks oli nähtavasti vaja seda väljaastumist.

O. Gustavson (stp): Ma olen väga tänulik lugupeetud endisele haridusminister Lattik'ule, et ta mulle oma seletusega võimaluse andis veel kord täiendavalt käesoleva küsimuse juurde tagasi tulla. Ma võin juba alguses härra Lattik'ule rahulikult öelda: Riigikogu rühmade enamuse arvamine selles asjas näib olema rohkem minu, kui härra Lattik'u poolt. Juba lähemal ajal tuleb selle küsimusega tege mist teha kodukorra komisjonil. Riigikogu juhatus on kodukorra komisjonile esitanud vastava ettepaneku motiividega, mis pooldavad minu seisukohta. Ma arvan, et kodukorra komisjoni ei võta kogu küsimust nõnda lihtsalt, nagu teeb seda härra Lattik. Kõigile peaks olema selge, et palka saab võtta vaid töö eest, aga mille eest võiksid võtta Riigikogu liikme palka ministrid? Ma tähendasin eelmisel Riigikogu koosolekul, et faktiliselt puudub härradel ministritel võimalus neid ülesandeid täita, mis Riigikogu liikmete peale langevad. Kodukorras on kitsendav märkus, mis ei luba neid näiteks Riigikogu komisjoni liikmed olla.

Peale selle peaks olema selge see, et sarnane kahepalga süsteem peaks olema vähe sallitav, eeskätt Riigikogu liikmete, eriti valitsuse liikmete poolt. Härra Lattik ei vaidle vist vastu, et valitsuse liikmed teatud määral erinevad lihtkodanikkudest: et nad peaksid olema eeskujuks teistele kodanikkudele. Käesoleval korral saab aga kõigest muust juttu olla, ainult mitte korralikkuse eeskujust.

Härra Lattik ütleb, ta ei olla astunud mingid erilisi samme kahest kohast palga võtmiseks. Tal ei olla tulnud teha muud, kui minna ja võtta välja Riigikogu liikme palk. Kas pean ma härra Lattik'ule meelde tuletama neid pealekäivaid kõnelusi, mis tal olnud üksikute juhataste liikmetega ses suhtes. Härra Lattik ei saa neid asju olematuks teha. Ma küsiksin, härra Lattik, kas olete seda teed käinud, mida ütles käesolevas küsimuses olevat soovitanud ministritele härra Riigivanem? Kas olete pöördunud Riigikogu kodukorra komisjoni poole, enne kui välja võtsite oma palga? Niipalju kui ma tean, ei ole seda tehtud. Veel rohkem, mul on põhjust oletada, et mitmed härrad ministrid on astunud sarnase

sammu isegi oma rühma teadmata. Siin ei ole sisse veetud mitte ainult Riigikogu, vaid teatud määral ka oma rühmad. Sellepärast arvan ma, et nende sammude eest, mis üks või teine minister astunud, rühmad oma terves koosseisus küll vaevalt vastutada saavad. Nad võivad selle vastutuse eneselt maha raputada öeldes — meie nõusolekut ei ole selleks samuks küsitud.

Võib seletada, mis tahetakse. Kindel on aga, et härradel ministritel mingit moraalset õigust ei olnud ega ole võtta palka kahest kohast. Kui härra Lattik ja kindral Reek ühes valitsuses istuvad ja sama tööd teevad, siis arvan ma, et härra Lattik'ul ei ole mingisugust moraalset õigust nõuda 25.000 rohkem oma töö eest. Aga on tulnud tihti konstateerida, et moraali leidub kristlaste ridades üllatavalt vähe. Härra Lattik on nii sageli meile, sotsialistidele, ette heitnud rahaahmust. Tal peaks häbi olema oma patte ette heita teistele. Ta ei lepi kahest udarast imemisega, ta imeb kolmest korraga. Peale ministri palga ja Riigikogu liikme tasu olete Teie kogu aeg ka Viljandi pastori palga välja võtnud. Ma ei tea kahjuks, kui palju see välja teeb. Tahaksin oletada, et Teie oma palga üldsuurusega võite julgesti asetuda endise kohtuminister Tief'i kõrvale, kelle kuupalk 107.000 margani ulatus. Võite ülalt alla vaadata Riigikogu esimehe ja Riigivanema peale, kes oma palgaga Teist kaugele maha jäävad.

Ma ei tahtnud meelega seda küsimust puudutada, aga kui härra Lattik seda nii väga soovis, siis ei võinud ma enam vaikida. Härra Lattik'ul peaks olema pisut piinlik Riigikogus ja „Päevalehe“ joone all tulla tegema etteheiteid teistele, nad olla raha järele hirmus maiad.

Edasi puudutaksin ma veel üht küsimust. Ma kõnelesin mitte ainult Riigikogu liikmete palgast, mille välja võtnud mõned ministrid, vaid rääkisin ka sellest, kuidas mõned ministrid on saanud lisapalka oma kolleegide kohuste täitmise eest. Ma nimetasin paari ministrit. Ei Vabariigi Valitsus ega riigikontrolör ole siia maani tulnud ega eitanud neid tõsiasju. Ma võin siit täie õigusega järeldada ainult ühte ja nimelt seda, et need andmed vastavad tõele. Tähendab, üksikud ministrid on ametis olles saanud poolteisekordse palga, täites teise ministri kohuseid, kelle koht ei ole vakanne. See on minu arusaamise järgi Riigiteenistuse seaduse § 34. jäme rikkumine. § 34 kõneleb poole kuupalga saamisest nendelt kohtadelt, mis vakandid. Mul oli juhus osa võtta üldkomisjoni töödest siis, kui arutati Riigiteenistuse seadust. Kui seal redigeeriti § 34., siis oli kõigil komisjoni liikmetel see üldine arvamine, et just see paragrahv peaks

olema riiviks kahekohapidamisele. Ainult ajutiselt lubati riigiametnikul täita teise ametniku ülesandeid, ja endastmõistetavalt ainult nende ametikohtade suhtes, mis vakandid. Kui nüüd Vabariigi Valitsus lubab oma liikmetele selle paragrahvi põhjal tulla ja võtta palka siis, kui koht vakant ei ole, siis oleks huvitav kuulda, kuidas sarnast palgavõtmist tahetakse põhjendada.

Mul jääb üle ainult soovida seda, et riigikontrolör, kes küll ise ka maias on olnud kahte palka välja võtma, meelde tuletab oma kohuseid ja hakkab neilt härradel tagasi nõudma summasid, mis seadusevastaselt välja makstud. (M. Martna, stp: Kuidas ta seda teeb? Siis on juba õigem, et senine riigikontrolör uuele aset teeks.) Ma tähendasin juba enne, et ministrid üldse peaksid katsuma olla eeskujuks teistele. Aga mis eeskujuga see on, kui terve rida ministreid tuleb ja nõuab palka nende ametnikkude kohuste täitmise eest, kes puhkusel.

Kõigeparem oleks neil härradel, kes endile sarnast aisaalt väljalöömist lubanud, vait olla. Aga te näete, et meestel, kes ei häbene sarnaseid samme astuda, jätkub isegi julgust sellega kelkima tulla. Mul ei ole tarvis neid härrasid siit kõnetoolilt kinni naelutada, need härrad on ise endid siin kinni naelutanud.

J. Lattik (krst): Lugupeetud rahvasaadikud! Viimasest härra Gustavson'i avameelsest seletusest on selge, millega siin tegemist on. Ta tunnistab, et mulle oli vaja mingisuguse „Päevalehe“ joonealuse eest kätte maksta. Need joonealused ei ole mõned kurjad või tignedad joonealused, seal ei ole kellestki halba kirjutatud ega kellelegi halba tehtud. See aktsioon oli võetud siis sellepärast, et kunagi joonealune ilmus, kus kõneldi, et sotsialistid mitmest kohast raha saavad. (Vahelhüüded pahemalt poolt.)

Ma pean ütlema, et on ülekohtune tõsta süüdistust, nagu oleks keegi võtnud palka seadusevastaselt. Kui Riigikogu on palka maksnud, siis on see sündinud seaduslikul alusel. Selle süüdistusega võib enda pealt tolmu ära pühkida, aga mitte teiste peale.

Ja kui rkl. Gustavson seletas, et oleme mõju katsunud avaldada riigikontrolörile, siis tõrjun ka selle tagasi. Härra Gustavson ise seletas nüüd, et olevat kõneldud korteriraha pärast. See on sootu teine jutt. Selles asjas on ka endise riigikontrolör härra Oinaga kõneldud, ja ta ise on puudutanud seda küsimust.

Mina olin üks viimastest ministritest, kes Riigikogu liikme palga välja võttis märtsikuu algul.

Ei ole ühtki mõjutamist olnud, vaid on seadusepärast talitatud. Sellega on tahetud kätte maksta „Asutava Kogu liikmele“ „Päevalehe“ joonealusel. Lugupeetud Riigikogu liikmed, sarnast kättemaksmist „Asutava Kogu liige“ „Päevalehe“ joonealusel põrmugi ei karda, ja kui Jumal talle tervist kingib, kirjutab ta jälle, ja kirjutab ikka viisakalt ja korrektselt.

Juhataja **K. Einbund**: Panen hääletamisele Riigivanema ja riigikantselei korralised kulud. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on Riigivanema ja riigikantselei korralised kulud vastu võetud.

Riigikontrolöri, rahaministeeriumi ja kaubandus-tööstusministeeriumi korralised kulud võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

(Haridusministeeriumi korralised kulud.)

P. Baranin (vn): Господа депутаты. Я повторяю предложение, внесенное при втором чтении депутатом Курчинским, касающееся увеличения пособия на Юрьевскую частную гимназию до 2.000 крон.

Депутат Курчинский, внося при втором чтении предложение, подобно изложил мотивы, поэтому повторять их при третьем чтении я считаю лишним.

Но я хотел бы подчеркнуть один факт в этом выступлении.

Господин министр народного просвещения, выступая во втором чтении бюджета против этого предложения, не счел нужным привести мотивов отказа к увеличению этого пособия. Он просто заявил, что правительство против этого предложения. Сделал он это, как человек, чувствующий за собой силу вот этого большинства, совершенно не считаясь с нашим правом на это ассигнование.

Я не сомневаюсь, что и мое предложение постигнет та же участь, но тем не менее повторяю его в том сознании, что за нами в этом вопросе стоит право.

E. Kink (stp): Ma kordan II lugemisel tehtud ettepanekut, „Draamastuudio“ teatrikoolile määrata toetust 3.000 krooni. Selle summa võiks võtta operatsiooni fondidest — teedeministeerium, II peatükk — operatsiooni kapitali suurendamise vastava vähendamise arvel.

Lubatagu, et ma paari sõnaga peatun teatrikooli tarvilikkuse juures. Seni on sealt välja lastud 35 lõpetajat, ja peale selle on pooleldi kooli lõpetanud ligi 100 õpilast. Lõpetanud

inimestest on paljud meie teatrite juures koh-tadel. Näiteks „Vanemuises“ on 3—4 ini-mest, „Estoonias“ — 3, Viljandi „Ugala“ teatris — 4, „Endlas“ — 1. „Töolisteatris“ on praegu pool gruppi, kes sellest koolist välja tulnud. Ülejäänud inimesed on stuudio oma teatri juurde jäänud. Suur osa on ka väljas-pool teatrit tegevuses, nii on rida inimesi läinud välismaale filmi alal tegutsema, ja peab ütleva, et sinna on läinud võrdlemisi tuntud nimed meie kodumaalt. Mis aga kõige tähtsam, suur hulk neist lõpetajaist on asunud maale õpetajakohtadele ja ka muudele aladele. Neid on mõnikümme inimest. Siis on veel rida koolilõpetajaid sõjaväes. Need, kes koolis suure huviga on õppinud, on ka väljaspool teatrit oma teadmisi vastavalt kasutanud. Näiteks maal on need koolilõpetajad rea näi-dendeid lavastanud ja sellega oma ümbruses teatud elevuse kaasa toonud. Teatrikool peab kontakti õpetajate seminariga, kus teatrikooli lektorid annavad teoreetilist ja praktilist õpe-tust. Seminari õpilased, minnes maale oma kohtadele, on saanud ühtlasi teatud etteval-mistuse ka näitekunsti alal, ja et see maal eriti tähtis ja tarvilik on, sellest ei maksa pikemalt kõneleda. Meil on räägitud, et tuleb rõhku panna näitekunsti edendamisele maal. See töö, mis teatrikool praegu maa heaks teeb, on märksa väärtuslikum hariduseliidu tööst. Juba sellepärast, et need, kes on koolis õppinud, suu-davad kohal teatrietendusi korraldada vasta-valt praeguseaja nõuetele. Peale selle on teatri-kooli õppejõud korraldanud veel rea kursusi maal, näiteks möödunud hooajal üle 10. Hariduseliidul on ka instruktoreid, kellest hulk on sama teatrikooli lõpetanud ning seal oma teadmised omandanud, aga teised, paar inimest, keda ma isiklikult tean, on teistest teatritest välja heidetud, teatrilavalt välja langenud, mitte üksi sellepärast, et nad alko-holikud, vaid ka teistel mitte väga meeldivail põhjusil. Ma ei usu, et näiteks hariduseliit tahaks sarnaseid inimesi oma teenistusse võtta nii vastutusrikkaille kohtadele, kui seda on näitekunsti instruktorid. Usun, põhjus seisab selles, et ei ole vastavaid jõude sellel alal, kes maale, kus võrdlemisi raskeis tingimuses tu-leb töötada, oleksid nõus minema. Peale nende on koolist välja tulnud veel teisi jõude, nagu on seda meie parem deklameeriija Felix Moor ja teised. Ent ma ei hakka üksikuid üles lu-gema, sest see viiks liiga kaugele.

Üldiselt pean ütleva, et kool on meie teat-riellu teatud uuendusi toonud. Just kooli eeskujul on teatrites hakatud rohkem rõhku panema kehatehnikale kui ka häälendamisele. Selle kooli vajalikkuse vastu ei ole vaieldud ei haridusministeerium ei ka minister, vaid

küsimus on olnud selles, et ei ole summasid toetuse andmiseks. Nagu ma ütlesin, on meil teedeministeeriumi operatsiooni fondid, kust meie riigi eelarvele kahju tegemata ja kulusid suurendamata vabalt selle summa võime võtta. Selle toetuse määramine on praegusel korral hädavajalik, et see kool saaks korralikult töötada. Need inimesed, kes sinna kuni pool miljonit marka oma taskust mahutanud, on nüüd väga raskest seisukorras. Harilikult ta-sub õppejõudude palgad riik isegi käsitöökoo-lides ja märksa vähema tähtsusega õppeasutus-tes, — ei ole teatrikool seda saanud. Oleks tõesti ülekohtune, kui niisugust kultuuriliselt väga tähtsat asutust peavad ülal pidama üksi-kud inimesed omal kulul.

Ma loodan, et minu ettepanek vastu võe-takse ja sellele koolile edasitöötamine võimal-datakse, sest see 3000 krooni on kõigest pool sellest puudujäägist, mis teatrikoolil olemas. Ma loodan, et teine pool sellest puudujäägist kindlasti kultuurkapitali poolt määratakse.

E. Pesur (tp): Kordan oma teisel luge-misel tehtud ettepanekut, peatükk II, § 34. suurendada 2.000 kr. See summa määrata Tallinnakarskuseselts „Valvaja’le“ raamatuko-gu täiendamiseks. See kulu katta segatulude arvel.

Juhataja **K. Einbund**: Avaldan ette-panekud. Rkl. Baranin’ilt on järgmine ette-panek: „Teen ettepaneku, peat. II. Riigikoo-livalitsus. A. Keskasutus § 15. Kultuuriline toetus 2.000 krooni võrra suurendada ja võtta 265.500 krooni.

See summa ära tarvitada ptk. II. § 15-b. p. 7. Tartu Vene õpetajate ühingu eragüm-naasiumile toetuse suurendamiseks.

Selleks tarvisminev summa võtta riigi eel-arve ülejäägist“.

Rkl. Kingult on ettepanek: „Panen ette: haridusministeeriumi korraliste kulude eel-arvet, Teaduse ja kunsti peavalitsus, ptk. III, § 15. Kultuuriline toetus — suurendada 3.000 kr. võrra, võttes eelarvesse Kr. 264.600.— asemel Kr. 267.600.—.

See summa määrata „Draamastuudio“ teat-rikoolile eelmiste aastate puudujääkide kat-teks.“

Rkl. Kingu teine ettepanek: „Panen ette: operatsiooni fondid, teedeministeerium, ptk. II. Operatsiooni kapitali suurendamine vä-hendada Kr. 3.000.— võrra.“

Rkl. Pesur’ilt on ettepanek: „Teen ette-paneku, ptk. II. § 34. suurendada 2.000 kr. See summa määrata Tallinna karskusselts „Valvaja’le“ raamatukogu täiendamiseks. See kulu katta segatulude arvel.“

Need ettepanekud tulevad hääletamisele esitamise järjekorras. Hääletamisele tuleb ainult ettepaneku see osa, mis puudutab vastava eelarve-paragrahvi muutmist, kuna hääletamisele ei tule see osa, mis seletusena juurde lisatud.

Rkl. Kingu teine ettepanek ei tule praegu hääletamisele sest kuulub erakorraliste kulude eelarve-osa juurde.

Asun rkl. Baranin'i ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Poolt on 27 häält, vastu 31 häält, seega on rkl. Baranin'i ettepanek tagasi lükatud.

Asun rkl. Kingu ettepaneku hääletamisele — suurendada ptk. III, A § 15. 3.000 kr. võrra. (Hääletatakse.) Poolt on 27 häält, vastu 34, seega on rkl. Kingu ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb rkl. Pesur'i ettepanek — Tallinna karskusselts „Valvaja'le“ juurde anda 2000 krooni. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Panen hääletamisele haridusministeeriumi korralsed kulud. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on haridusministeeriumi korralsed kulud vastu võetud.

Kohtuministeeriumi, siseministeeriumi, sõjaministeeriumi ja põllutöministeeriumi korralsed kulud võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

(Teedeministeeriumi korralsed kulud.)

Aruandja **J. Laidoner**: Selle ministeeriumi juures juhin tähelepanu lehekülg 11. peale, kus mereasjanduse peavalitsus — §§ 77. ja 79. on öeldud „Elektrikraanide“ peab olema „Elektrikraanade“.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on teedeministeeriumi korralsed kulud vastu võetud.

Välisministeeriumi ja töö-hoolekandeministeeriumi korralsed kulud ning riigi võlad võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

(Erakorralised kulud.)

E. Kink (stp): Ma kordan ettepanekut, Tallinna töölisteatri ühingu teatrilava ehitamiseks määrata 25.000 krooni. Kuigi senised hääletamised on näidanud, et on asutud vaenu-

likule seisukohale töölisteatri vastu, et maha hääletati teatrikool, kust ka töölisteater oleks jõude saanud, siiski ma loodan, et minu praegune ettepanek vastuvõtmist leiab, et töölisteater ei oleks sunnitud täiesti kapituleeruma ja Saksa teatrit ülal pidama. Teen ühtlasi ettepaneku, vähendada operatsiooni fonde 25.000 krooni võrra.

Rahaminister A. Teetsov: Teen muudatus-ettepaneku Riigikogu eelarve-komisjoni poolt Riigikogule esitatud 1928./1929. aasta eelarvele järgmiselt: „1) Kustutada töö-hoolekandeministeeriumi erakorraliste kulude eelarve alal: ptk. III. A. § 1. Toetus töölistmaja o./ü. „Tööliste Kodule“ kinnisvara omandamiseks 50.000 krooni. 2) Suurendada: Teedeministeeriumi operatsiooni fondide eelarve alal: ptk. II, § 1. Operatsiooni kapitali suurendamine — Kr. 50.000.— võrra.“

Põhjendus, miks see muudatus-ettepanek on tehtud, on see, et teedeministeerium võlgneb praegu riigikassale kontrvaluutas Inglismaalt tellitud raudteematerjali eest 890.000 krooni, ja see summa tuleb varem või hiljem eelarve korras määrata.

O. Gustavson (stp) (korra kohta): Mina vaidlen rahaministri poolt tehtud ettepaneku vastu vormilistel põhjustel. Kodukorra järgi maksab põhimõte, et saab kolmandal lugemisel teha ainult neid parandusi, mis tehtud teisel lugemisel. Rahaminister tegi teisel lugemisel ettepaneku, 50.000 krooni tööhoolekandeministeeriumi eelarvest kustutada ja kanda üle mitte teedeministeeriumi operatsiooni fondide alale, vaid siseministeeriumile teatud kinnisvara omandamiseks. See ettepanek lükati tagasi, ja nüüd on rahaminister tulnud uue ettepanekuga. See langeb aga isenesest ära, sest et seda teisel lugemisel tehtud ei ole.

A. Tõllassepp (rhv) (korra kohta): Panen ette, määrata vaheaeg 15 minutiks, et saaks seda küsimust kaaluda.

Aruandja **J. Laidoner** (korra kohta): Lugupeetud Riigikogu liikmed! See ettepanek siin operatsiooni fondide suurendamise asjus ei ole harilik, sest see on see paragrahv, mida eelarve-komisjoni otsuse järgi reguleerida tuleb. See on eelarve-komisjoni otsus, et seda tuleb suurendada või vähendada, kui summasid üle jääb.

Juhataja **K. Einbund**: Panen hääletamisele rkl. Tõllassepa ettepaneku, määrata

15 minutiks vaheaeg. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Vaheaeg kl. 11.15 min. — kl. 12.40 min.

A. Grimpel (väljasp. rhm.): Selles peatükis on üles võetud toetuse andmine o./ü. „Töölise Kodu“. Rahaministri ettepanekul tahetakse seda summat üle kanda teisteks otstarveteks. Eelarve on üldse niisugune küsimus, kus iga erakond tahab seaduslikult võtta. Praegusel juhtumisel tahab sotside partei seaduslikult rahvalt võtta ühe ilusa summa. (Vahelhüüe pahemalt poolt: Aga töolistemaja ei saa!) Silmapilk peatun selle juures ka. Ma ei taha eitada, et toetust sarnastele asutustele tuleb anda. Aga selle juures tuleb ka silmas pidada, milliste tingimustega need asutused töötavad ja missugused ülesanded neil on ning kuidas nad omi ülesandeid täidavad. Kui käesoleval juhtumisel seda silmas pidada, kuidas tööliskodu tegutseb, kuidas tööliste eest välja astub, ja kas töölisorganisatsioonid ainult sealt ruumi on saanud, siis ei saa keegi salata, et Tallinnas on mitte ainult üks töölisorganisatsioon — „Töölise Kodu“. Peale selle on veel teine töölisorganisatsioonide maja. Täheleb kaks. Kui tahetakse toetust anda, siis ei saa eelistada üht ja teist kõrvale jätta. Nii võib üks kamp inimesi kokku tulla, organisatsiooni luua ja nõuda, — andke meile 5 miljonit. Ja rahvalt võetagu need summad muudkui maksudega kokku. Kui Tallinnas on kaks töölisorganisatsioonide maja olemas ja kui tahetakse toetust anda, siis peab esimeseks tingimuseks olema, leida ühine tee — las nad ühinevad, ja siis võib toetust anda. Kui ühele organisatsioonile tahetakse toetust anda, teine aga kõrvale jäetakse, siis ei ole see üldse tööliste toetamine, vaid ühe kildkonna toetamine.

Ma peatuksin paari sõnaga selle juures, kuidas need inimesed, kes koondunud „Töölise Kodu“ ümber, tööliste eest hoolt kannavad ja töölisorganisatsioonide eest hoolitsevad. Kas neil on see südame peal, või omad isiklikud huvid. Nende isikute hulgas istuvad need, kes omal ajal tegevad olid töölisorganisatsioonide maja o./ü. „Töölise Maja“ ülesehitamisel. Nüüd aga löid nad käega selle peale ja panid isegi linna hoolealused sinna. Omal ajal saadi raha selle kinnisvara muresemiseks, mille sotsid aga saatuse hooleks jätsid, ja nüüd tahavad nad jällegi riigilt saada teise kinnisvara omandamiseks, mis kuulub ainult sotside partei liikmetele. Ega riik pole ometi mõni lüpsilehm. (Üldine naer.) Ma aimasin, et Riigikogu liikmed avaldavad selle üle imestust, et rkl.

Grimpel on huvitatud riigi huvidest. (Naer. Hulgalsed vahelhüüded.) Seda ma uskusin. (Vahelhüüded.) Ma pööran silmad sinna poole sellepärast, et seal on rohkem ausust kui siin. (Naer ja käteplagin.) Teie ei oska otsekoheselt välja tulla, peale muu olete teie veel alatud argpüksid.

Juhataja **K. Einbund**: Rkl. Grimpel, ma leian, et Teie sõnad, mis pööratud sotsialistliku rühma poole, on ebasüüdsad.

A. Grimpel (väljasp. rhm.): Kui sotsialistid ebasüüdsalt välja astuvad, siis tahan ma selle vastu olla. Mis on need inimesed teinud töolistemaja kasuks. Kui hakati varandust kätte saama, siis olid need inimesed selle vastu ja ei tahtnud varandust kätte anda. Sotsialistlikust rühmast härra Virma seisib selle vastu ja arvas, et pangahuvid on tähtsamad. Töölised pidid üle 1,5 miljoni protsente maksma ja just härra Virma pealesurumisel. Linnavalitsuse eelarvesse on üles võetud 3.000.000 marka, et toetust anda sotsialistidele. Linnavalitsus ise on o./ü. „Töölise Kodu“ liige 2.000.000 marga suuruses osatähtedega. Virma ja proua Oinas on linnavalitsuses tegevad, ja muidugi nende pealesurumisel, nagu ma seda kuulnud olen, on linnavalitsus ennekuulmatu sammu astunud: ta hakkab seda summat tagasi nõudma ja sellel põhjusel on ta selle summa kättesaamiseks krepostijaoskonnas keelumärguse kinnisvara peale lasknud teha. Lepingus on sisse võetud punkt, kui o./ü. „Töölise Maja“ ei saa maja oma nimele kreposteerida, siis annab linnavalitsusele selle summa tagasi. Linnandis nimetatud summa tagasinõudmise kohusse põhjendades, et o./ü. „Töölise Maja“ tegevus on suletud, kuid just linnavalitsusele oli tehtud siseministri poolt ülesandeks kinnisvara osauhisusele kätte anda, sest tegevus oli lubatud, kuid linnavalitsus talitas siin sihilikult ilma seadusliku aluseta ja sotside tagaõhutamisel, et siis tagasisaadavat summat anda sotside parteile neile kinnisvara soetamiseks.

Kokku võttes ei ole sarnane talitamine tööliste eest hoolitsemine, vaid see on ühe partei, ühe kitsa kildkonna huvide eest väljaastumine. Kui Riigikogu liikmed sellega peaksid hakkama saama, et hääletavad selle krediidi poolt, siis ei ole see muud, kui kokkulepe asunikudena, sest sotsialistid toetasid asunikke ühe asunikulede mineva toetuse puhul, ja nüüd toetavad asunikud sotsialiste. Sarnane talitamine tuleb meelde loomajagamise lugu, kus üks tahab ühte, teine teist kintsu, ühe sõnaga — omavaheline jagamine. Seda aga lubada ei saa. (Sagedased vahelhüüded pahe-

malt poolt.) Ja peale selle veel vabariigi 10-aastase juubelpäeva puhul, kui linnavolikogu oma pidulikku aktus-koosolekut pidas, seal võeti otsus vastu, et ehitatakse Tallinnas suur rahvamaja, — siin tuleb see juba kolmas rahvamaja — ja et tööliste organisatsioonid võivad seal ka ruumi leida. Nii annab riik raha ühele- ja teiselepoole, aga kust rahvas seda raha nii palju võtab, kui nii igale poole seda tahetakse anda. Võib olla, et tahetakse sellega sotsidele meelehead teha, tahetakse toetada sotside parteid, et ta suudaks rohkem tööliste vastu võidelda. See aga naelutab kinni seda järjekorralist alatust ja rahva raha mahasahkerdamist, mis teie poolt ette võetud. Ma olen kategooriliselt selle toetuse andmise vastu.

A. Oinas (stp) (fakt. märk.): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Rkl. Grimpel tähendas siin, et Eesti pangas olevat ainuke mees Virma olnud, kes on selle eest võidelnud, et protsendid obligatsiooni võlgadelt sisse nõutaks. Nagu teada, otsustab Eesti pangas kõnealolevaid küsimusi panga nõukogu. Kuid panga nõukogu koosolekud on kinnised. On arusaamatu, kust on rkl. Grimpel panga kinnistest koosolekutest oma informatsiooni saanud.

Mis puutub Grimpel'i süüdistuse sisse, siis oli mul praegu rääkimine meie endise rühmaliikme linnanõunik Virma'ga, kes kategooriliselt teatas, et rkl. Grimpel'i informatsioon ei vasta tõele. (A. Grimpel, väljasp. rhm: Vastab!)

J. Piiskar (stp) (fakt. märk.): Faktilise märkusena tähendan seda, et osühisus „Tööliste Kodul“, kellel on kavatsus võimalat ehitada, ei ole mõttesse tulnud summasid, mis linn on andnud Vaksali puisteel asuva töölistemaja osatähtede omandamiseks 2.000.000 marga suuruses, enesele nõutada. Minu teada ei ole sellest kunagi kõnet olnud, vaid kui linna eelarves on 30.000 kr. „Tööliste Kodu“le toetuseks võimala ehitamiseks, siis on see täiesti isesumma. „Tööliste Kodu“ ei ole kuidagi viisi huvitatud sellest, mis linn teeb 2.000.000 marga osatähtedega, mis Vaksali puisteel asuvale töölistemaja osühisusele omal ajal on antud.

Juhataja **K. Einbund**: Avaldan ettepanekud: rkl. Kingult on ettepanek: „Panen ette: operatsiooni fondid, teedeministeerium, ptk. II — operatsiooni kapitali suurendamine — vähendada 3.000 kr. võrra.“ See ettepanek oli ühenduses rkl. Kingu ettepanekuga haridusministeeriumi osas korraliste kulude eelarves.

E. Kink (stp), kohalt: Ma võtan selle ettepaneku tagasi.

Juhataja **K. Einbund**: Rkl. Kink võtab oma ettepaneku tagasi.

Edasi, rkl. Kink paneb ette, haridusministeeriumi erakorraliste kulude eelarvet — teaduse ja kunsti peavalitsus — ptk. III (uus § 2.) suurendada 25.000 kr. võrra. See summa määrata Tallinna „Töölisteatri“ ühingu teatrilava ehitamiseks.

Rkl. Kink paneb ette: „Operatsiooni fondid, teedeministeerium, ptk. II — operatsiooni kapitali suurendamine — vähendada Kr. 25.000.— võrra.“

Rahaministriil on ettepanek: 1) kustutada: töö-hoolekandeministeeriumi erakorraliste kulude eelarve alal ptk. III. A. § 1. Toetus töölistemaja o./ü. „Tööliste Kodule“ kinnisvara omandamiseks Kr. 50.000.—

2) Suurendada teedeministeeriumi operatsiooni fondide eelarve alal ptk. II, § 1. Operatsiooni kapitali suurendamine — Kr. 50.000 võrra.

Rkl. Kingu kahest ettepanekust tuleb esimesena hääletamisele esimese ettepaneku esimene osa, sest viimane osa on mõeldud seletusena.

Rahaministri ettepanekust tuleb hääletamisele ettepaneku esimene osa, kustutada töö-hoolekandeministeeriumi erakorraliste kulude eelarve alal Kr. 50.000.—, kuna teine osa, suurendada teedeministeeriumi operatsiooni fondide eelarve alal sama summa, 50.000 kr. võrra, hääletamisele ei tule, sest seda ei ole esitatud II lugemisel.

Hääletamisele tuleb rkl. Kingu ettepanek, suurendada haridusministeeriumi erakorraliste kulude eelarvet 25.000 kr. võrra. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb rkl. Kingu teine ettepanek, vähendada teedeministeeriumi alal — operatsiooni kapitali suurendamine — 25.000 kr. võrra. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb rahaministri ettepaneku esimene osa — kustutada töö-hoolekandeministeeriumi erakorraliste kulude eelarve alal Kr. 50.000.— (Hääletatakse.) Poolt on 40 häält, vastu — 46 häält, erapooletuid — 2, seega on ettepaneku esimene osa tagasi lükatud.

Panen hääletamisele erakorralised kulud. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on erakorralised kulud vastu võetud.

Korralised tulud, erakorralised tulud ja II osa võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): „Lisa Eesti vabariigi 1928./1929. a. kulude ja tulude eelarve juurde.“

Juhin tähelepanu, et siin on nr. 1 maha kustutatud sellepärast, et teist lisa ei ole.

Eripõhikirjata töötavate riiklikude ettevõtete ja riigiasutuste valitseda olevate eriotstarbeliste kapitalide tulude ja kulude erieelarved kohtuministeeriumi alal, põllutööministeeriumi alal, teedeministeeriumi alal ja töö-hoolekandeministeeriumi alal võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on Eesti vabariigi kulude ja tulude eelarve 1928./1929. aastaks lõpuhääletamisel vastu võetud redaktsiooni komisjoni andmata.

4. Sooviavaldused Eesti vabariigi 1928./1929. a. kulude ja tulude eelarve juurde.

Belarve-komisjoni soovivaldused 1—7 võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

1. Riigikogu avaldab soovi, et mäeosakonna poolt korraldataks meie loomulikkude ehituskivide uurimine, eriti pealinna ehitusraioonis ja et uurimiste tulemused saaksid avaldatud praktiliseks tarvitamiseks.

2. Riigikogu avaldab soovi, et Vabariigi Valitsus linapraakeri maksu sissenõudmise ja tarvitamise kohta esitaks Riigikogule vastava seaduseelnõu.

3. Riigikogu avaldab soovi, et Vabariigi Valitsus tolli-, aktsiisi- ja tulumaksu trahvirahadest riigiteenijatele lisa- ja autasude maksimise võtaks revideerimisele kokkukõlastamiseks riigiteenijate autasude seadusega ja tarbekorral esitaks Riigikogule vastava seaduseelnõud.

4. Riigikogu avaldab soovi, et statistika keskbüroo poolt avaldataks statistilised andmed otsekoheste maksude, eriti tulumaksu kohta maksumaksjate liikide järele.

5. Riigikogu avaldab soovi, et riigi ettevõtete, erikapitalide ja fondide aruanded ning eelarved esitataks Riigikogule ühes riigi eelarve-eelnõuga ja kõigile Riigikogu liikmetele kätte antaks. Eelarved peavad olema mitte möödunud, vaid kokkukõlas riigi eelarve-eelnõuga jooksva aasta kohta.

6. Riigikogu avaldab soovi, et Vabariigi Valitsus esitaks Riigikogule aktsiisi trahvirahade jaotamise seaduse (R.T. nr. 40 — 1921) muutmise seaduseelnõu.

7. Riigikogu avaldab soovi, et Vabariigi Valitsus esitaks Riigikogule ratifitseerimiseks tollivormaliteetide lihtsustamise konventsiooni.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb):

8. Riigikogu avaldab soovi, et kohtuministeeriumi juures olevad seaduste väljatöötamise komisjonide koosseisud oleksid 3-kuni 6-liikmelised, kellele tarbekorral eriteadlasi juurde kutsutaks ja et komisjoni liikmete tasu istungite pealt saaks 10 krooni pealt alandatud 7,5 krooni peale.

Kohtuminister **T. Kalbus**: Austatud Riigikogu liikmed! See soovivaldus on liiga üksikasjaline. Kui see soovivaldus vastu võtta ja kui mul tuleks seda Riigikogu soovi täita, siis mõjuks see töö põhjalikkuse peale. (K. Päts, põl: Otsige odavam jurist!) Kõik need küsimused tuleksid lahendada otsustarbekohasuse seisukohalt. Mina pean ütleva, et meil on kohtuministeeriumis kaks komisjoni, kes suuremate seaduste kallal töös, ja kus on üle 6 liikme. Esimene on tsiviilseadustiku komisjon, seal on 9 liiget; kõik paremad tsivilistid on sinna mobiliseeritud. Kui öeldakse, et kohtuminister peab selle komisjoni 6 liikme peale vähendama, siis oleks see võimata. See on niivõrt suur seadus ja laiaulatuslik, et rohkem inimesi peaks sellest tööst osa võtma.

Teine suurem komisjon on merekomisjon, missugune on 8-liikmeline, kuid nad ei tööta kõik koos, vaid see komisjon on sektsioonidesse jaotatud ja igas sektsioonis on 3 liiget, nii et tegelikult on 3-liikmelised komisjonid.

Mina arvan, et Riigikogu peaks jätma niisugused küsimused Vabariigi Valitsuse ja eriti kohtuministri hooleks, kes neid küsimusi kaaluda võiksid, nimelt kui suur üks või teine komisjon peaks olema. Sellepärast arvan, et see soovivaldus selles osas Riigikogu poolt vastuvõtmatu peaks olema.

Teiseks oleks raske ära otsustada, kui palju komisjoni liikmetele tasu määrata. Praegusel ajal saavad nad 10 krooni istungilt. Kuid see ei ole neile inimestele niisugune istung, kus lihtsalt hääletama ja läbi rääkima tullakse, vaid neil inimestel, kes komisjoni tööd osa võtavad, tuleb peale komisjoni istungite kodus tublisti tööd teha, materjale läbi uurida, eriti näiteks tsiviilseadustiku komisjoni liikmetel on tarvis võrrelda mitmesuguste riikide vastavaid seadusi. Täheandab, komisjoni liikmed peavad väga palju tööd tegema enne, kui komisjoni

istungile tullakse, et arutada, kuidas üks või teine paragrahv vastu võtta. Seda kõike arvesse võttes arvan ma, et ei oleks otstarbekohane kindlaks määrata Riigikogu poolt, missugune peaks komisjoni liikmete tasu olema. Muidugi seda määratakse nii, kuidas otstarbekohasus nõuab. Kui tahame paremaid jõude saada, siis ei saa Riigikogu ära määrata, kui suur peab tasu olema, võib olla on see 10 krooni, võib olla rohkem, tulevikus mõnes komisjonis võib olla ka vähem. Küsimus peaks lahtiseks jääma ja mitte Riigikogu poolt kindlaks määratama. Sellepärast arvan, et käesolev sooviavaldus tuleks tagasi lükata.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on 8. sooviavaldus tagasi lükatud.

9. sooviavaldus lükatakse tagasi 22 häälega 18 hääle pooltolemisel.

9. Riigikogu avaldab soovi, et Vabariigi Valitsus kaalumisele võtaks, kas ei ole aeg kätte jõudnud, et 20. sept. 1922. a. tehtud otsuse täitmisele asuda tsiviil piirivalve korraldamise asjus.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb):

10. Riigikogu avaldab soovi, et paralleeltegevuse ärahoidmiseks agronoomilise abiandmise alal välja arendataks erapooletu maakonna ja jaoskonna agronoomide võrk, selleks ära kasutades eelarve-summad, mis ette nähtud põllumajanduse inspektorite, põllutöö ja taimekasvatuse instruktorite, maakonna ja jaoskonna agronoomide, kontrollinstruktorite ning rändkarjaravitsejate palkadeks ja sõidurahadeks.

Nimetatud maakonna ja jaoskonna agronoomide ametisse kutsumine ja juhtimine antakse põllutöoministeriumi juurde asutatava büroo kätte, mis koosneb ühest põllutöoministeriumi, ühest Tartu ülikooli põllumajanduse teaduskonna, ühest üleriikliku maatööraha liidu, kahest Eesti põllumeeste keskseltsi ja kahest asunikude-, riigirentnikkude ja talupidajate põllumajandusliku liidu esitajast.

Juhataja **K. Einbund**: Rkl. Martinson'ilt on sama asja kohta järgmine sooviavaldus: „Riigikogu avaldab soovi, et paralleeltegevuse ärahoidmiseks agronoomilise abiandmise alal välja arendataks maakonna ja jaoskonna agronoomide võrk, selleks ära kasutades eelarve-summad, mis ette nähtud maakonna ja jaoskonna agronoomide, põllumajanduse inspektorite, põllutöö ja taimekasvatuse instruktorite ja väikemajapidamiste organiseerimise nõuandja palkadeks ja sõidurahadeks.

Nimetatud maakonna ja jaoskonna agronoomide ametisse kutsumine ja juhtimine antakse büroo kätte, mis koosneb ühest Tartu ülikooli põllumajanduse teaduskonna, kahest Eesti põllumeeste keskseltsi, kahest asunikude-riigirentnikkude ja talupidajate põllumajandusliku liidu ja ühest üleriikliku maatööraha liidu esitajast. Büroo kokkukutsumine jääb Eesti põllumeeste keskseltsi hooleks.“

J. Voiman (stp): Ma teen puht redaktionilise paranduse mõlema sooviavalduse juurde, nimelt võtta „üleriikliku maatööraha liidu“ asemele „üleriikliku maatööraha ühiseuse“. Lugu on sarnane, et see on registreeritud kui ühisus, mitte kui liit. Sisemiselt ei ole mingit vahet, kuid see viga on kogemata eelarve-komisjonis tähelepanematult sisse jäanud.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Voiman'i redaktioniline parandus vastu võetud.

Asun 10. sooviavalduse hääletamisele. (Hääletatakse.) Poolt on 46 häält, vastu 24 häält, seega on 10. sooviavaldus vastu võetud.

Asun rkl. Martinson'i sooviavalduse hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on sooviavaldus tagasilükatud.

11. ja 12. sooviavaldus võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

11. Riigikogu avaldab soovi, et Vabariigi Valitsus küirelt välja töötaks riigiasutuste küttenormid, arvesse võttes nende asutuste eriolusid.

12. Riigikogu avaldab soovi, et kõik kultuuriline toetus põllumajanduse alal antaks põllumajanduse peavalitsuse kaudu.

Juhataja **K. Einbund**: Rkl. Teetsov'ilt on sooviavaldus:

Riigikogu avaldab soovi, et põllutöoministerium pööraks suuremat tähelepanu sellele, et meie põllumajanduslikud koolid praktilisest küljest paremini oma õpilasi ette valmistaksid.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on sooviavaldus vastu võetud.

Rkl. Grigorjev'ilt on sooviavaldus:

„Riigikogu avaldab soovi, et ligemal ajal välja makstaks summad 1925. aastal Petseri-maal sõjaväe poligooni alla võõrandatud maade eest.“

Sõjaminister **N. Reek**: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Petserimaal laskeplatsi alla rekvireeritud maa-ala eest tasumaksmine on viibinud mitmel põhjusel. Üheks põhjuseks on see, et see oli kogukonna maa ja pärast selle maa jagamist tuli kindlaks määrata omanik ning maa-ala ise hinnata. Omaniku kindlakstegemine on maavalitsuses lõplikult läbi viidud, kuna maa hinna kohta kokkulepet pole. Asi on Riigikohtus, ja kui Riigikohus küsimuse lahendab, siis esitab sõjaministeerium vastava eelarve. Edasi asja lahendamine oleneb Riigikogust ja Riigikassast, kes määravad summade suuruse väljamaksmiseks igal aastal.

Juhataja **K. Einbund**: Asun rkl. Grigorjev'i sooviavalduse hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on sooviavaldus tagasi lükatud.

5. Lennuvarustuse muretsemise ja krediidimääramise seadus — I lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **B. Oja**: Lennuvarustuse muretsemise seadus näeb ette sõjaministeeriumile erakorralise krediidimääramise 5 miljoni krooni väärtuses lennuvarustuse muretsemiseks. Et see ühe aasta peale eelarvet ei koormaks, siis näeb seadus ette, et see summa jagatakse ära 6 aasta peale, kusjuures ette nähakse 1928./1929. aasta eest 500.000 krooni, missugune summa

ka vastuvõetud riigi eelarvesse sisse võetud. Järgmise nelja aasta peale on ette nähtud 1 miljon krooni ja viimasel, see on 1933./1934. aastal, 500.000 krooni. Seaduseelnõu andis Riigikogu rahaasjanduse komisjoni, kuid rahaasjanduse komisjon saatis ta riigikaitse komisjoni seisukoha võtmiseks ning selle kava läbi vaatamiseks, mis sõjaministeerium esitanud. Riigikaitse komisjon vaatas lennuvarustuse muretsemise kava läbi ja tunnistas otstarbekohaseks. Peale selle oli riigikaitse komisjonil arvamine, missuguse arvamisega rahaasjanduse komisjon ühines, nimelt et selle kava läbiviimisel tulevikus sõjaministeeriumi eelarve kogusumma ei suureneks, vaid et need suurendused, mis sõjaministeeriumis lennuväe uuendusel ette võetakse, peaksid sündima sõjaministeeriumi eelarve teiste osade vähendamise ja sõjaministeeriumi eelarve teiste osade kokkutõmbamisega.

Rahaasjanduse komisjoni nimel teen ettepaneku, seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud kolmepäevalise vaheajata I ja II lugemise vahel.

Päevakord on läbi. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 13.40 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **K. Einbund**.

Sekretär **M. Juhkam**.